

TÚZOLTÓKÉPZÉS ÁTTEKINTÉSE NÉHÁNY KÖRNYEZŐ EURÓPAI UNIÓS ORSZÁGBAN

Absztrakt

Az egységes katasztrófavédelmi rendszer bevezetésével megnövekedtek a katasztrófavédelmi feladatok, amelyek végrehajtásában a BM OKF fontos szerepet szánt a hivatásos és az önkéntes tűzoltóságoknak. A hivatásos tűzoltóságok kárfelszámolási tevékenységének támogatásában az önkéntes tűzoltóságok munkája nélkülözhetetlen. Ahhoz viszont, hogy a vonulási és a beavatkozási feladatokat zökkenőmentesen el tudják látni, nagy szerepe van a beavatkozó személyi állomány elméleti és gyakorlati felkészültségének, kiképzésének. A képzési feltételek javításához, az alkalmazott módszerek modernizálásához nagyban hozzájárulhat a külföldi kitekintés, a környező országok tűzoltóképzési rendszereinek vizsgálata. Jelen cikk szerzője a környező országok közül Ausztria, Szlovénia és Szlovákia tűzoltóképzési rendszerét vizsgálta meg, tapasztalatainak közreadásával a hazai tűzoltóképzés fejlesztéséhez kíván hozzájárulni.

Kulcsszavak: egységes katasztrófavédelmi rendszer, tűzoltóképzés, külföldi kitekintés, képzési rendszerek vizsgálata

OVERVIEW OF FIREFIGHTERS TRAINING IN SOME SURROUNDING EU COUNTRIES

Abstract

With the introduction of an integrated disaster management system, disaster protection tasks have increased, the implementation of which BM OKF (National Directorate General for Disaster Management) has assigned an important role for professional and voluntary fire service. The work of voluntary fire service is indispensable in support of damage management of professional fire service. However, in order to ensure proceeding and intervention tasks, the theoretical and practical preparedness and training of the intervening firefighter have a major role. Examination of foreign cases and the training system of firefighter in some surrounding

countries can be greatly contributed to improve the training conditions and to modernize the methods applied. The author of this article examined the fire fighting system of the neighboring countries Austria, Slovenia and Slovakia. By publishing his experience, he intends to contribute to the development of firefighting training in Hungary.

Keywords: integrated disaster management system, training of firefighter, foreign cases, examination of training system.

1. BEVEZETÉS

A globális felmelegedés következményeként hazánkban is egyre gyakrabban bekövetkező időjárási szélsőségek, a megnövekedett közúti forgalomnak köszönhető balesetek, a különféle tüzesetek egyre több munkát adnak a katasztrófavédelem tűzoltó egységeinek [1]. A katasztrófavédelmi rendszer egységesítésével a kárfelszámolási feladatok racionalizálásra kerültek, melyekből az önkéntes tűzoltók egyre nagyobb mértékben veszik ki részüket. A hivatásos tűzoltóságok vonulási távolságának csökkentésében, az úgynevezett fehér foltok¹ eltüntetésében az önkéntes tűzoltóságok munkája nélkülözhetetlen [2]. Ahhoz viszont, hogy a vonulási és a beavatkozási feladatokat zökkenőmentesen el tudják látni, a technikai felszereltségükön kívül a személyi állomány elméleti és gyakorlati felkészültségén javítani kell. A technikai fejlesztés javítása érdekében a BM OKF 2010-től folyamatosan évről-évre nagyobb összegű pályázatokkal támogatja az önkéntes tűzoltóságokat, azonban a képzés, továbbképzés véleményem szerint fejlesztésre szorul. Ehhez a tevékenységhez nagyban hozzájárul, ha más országok tűzoltóképzését vizsgáljuk, a számunkra fontos és alkalmazható eljárásokat és módszereket pedig saját képzési rendszerünkbe adaptáljuk. Ennek érdekében vizsgáltam meg néhány hazánkkal szomszédos Európai Unió ország tűzoltóképzési rendszerét. Jelen cikk terjedelmi korlátai nem engedik meg, hogy az összes szomszédos ország képzési rendszerét elemezzem, ezért a választásom Ausztriára, Szlovéniára és Szlovákiára esett, ahol szintén nagy hangsúlyt helyeznek az önkéntes tűzoltóságok működésére is.

2. TŰZOLTÓKÉPZÉS AUSZTRIÁBAN, SZLOVÉNIÁBAN ÉS SZLOVÁKIÁBAN

Vizsgálataimat az általam választott országok esetében ugyanazon szempontok szerint

¹ Fehér folt: Tűzvédelmi szempontból azokat a területeket nevezzük fehér foltoknak, ahová tűz esetén a segítség 25 percen belül nem érkezik meg.

végeztem, hogy az áttekintés könnyebben érthető legyen.

2.1. Ausztria (Osztrák köztársaság)

Ausztria Közép-Európai állam, az Alpok keleti vonulatai mentén fekszik, Magyarországgal határos. Lakossága 8.773.686 fő [3]. Közvetlen környezetünkben, Ausztriában működik az egyik leghatékonyabb tűzvédelmi és tűzoltóképzési rendszer, ezért az áttekintést ezzel kezdem.

Ausztria mentő tűzvédelmét, talán a világon egyedülálló módon, kiemelkedően jól szervezett és modern technikai eszközökkel felszerelt önkéntes tűzoltóságok látják el [4]. Az összes kiképzett tűzoltó 2016-ban 341.595 fő, ebből aktív szolgálatban 258.894 fő volt. Csak a tartományi székhelyül szolgáló hat városban található hivatásos tűzoltóság [5].

1. sz. kép: Ausztria térképe, jelölve a hivatásos tűzoltóságok (Forrás: [5])

Működési területük csak az adott városra terjed ki, azt csak rendkívüli esetekben hagyhatják el. A tűzoltási, műszaki mentési feladatok magas szintű végrehajtása érdekében, az önkéntes tűzoltóknak, a hivatásosokkal megegyező képzéseken, tanfolyamokon, évenkénti gyakorlatokon kell részt venni. A képzés megfelelő színvonalát biztosítják a tűzoltó intézetek, amelyek Ausztria minden tartományában működnek. Ezek közül az egyik legnagyobb a Steiermark Tartományi Tűzoltó és Polgári Védelmi Intézet, amely Lebring városban, a Mura folyó partján mintegy 14 hektáros területen fekszik. Az intézet tanári kara, szakmai oktatói gárdája magasan képzett és gyakorlott szakemberekből áll. Az intézetben alapfoktól középfokú képzéseken át, a vezetői szintekig folytatnak képzéseket, különféle tűzoltó technika kezelői és speciális mentési tanfolyamokat. A képzések igény szerint kisebb-nagyobb csoportokban azonnal indíthatók, gyakorlatilag rövid várakozási idővel, így

folyamatosan biztosítani tudják az egyes tűzoltóságok számára a kiképzett személyzetet. Évente átlagosan 12 ezer hallgató tanul az intézményben, ebből 10-11 ezer fő tűzoltó, a többi 1-2 ezer tanuló pedig polgári védelmi szakember, illetve civil. Az alapfokú tűzoltó tanfolyamot végzik el a legtöbben, amely 2 hónapig tart. Ennek a tanfolyamnak az elvégzése nélkül senki nem láthat el vonulós tűzoltói szolgálatot. A különféle szer és eszközekezelő tanfolyamok átlagosan 2 hét – 1 hónap időtartamúak. A tűzoltás és mentésvezetésre jogosító képzések szintektől függően 1 – 2 év időtartamúak és a végzetteknek éves továbbképzéseken is részt kell venni. A magasabb szintű vezetőknek főiskolai, vagy egyetemi végzettséggel kell rendelkezniük. A különféle elméleti és gyakorlati képzések egymásra épülnek, a gyakorlatokra különösen nagy hangsúlyt fektetnek. A lebringi iskola, melynek egy része a következő képen látható, rendelkezik 22 különböző tűzoltójárművel, 9 speciális bevetési mentőhajóval és számos technikai szakfelszereléssel [6].

2. sz. kép: Steiermark Tartományi Tűzoltó és Polgári Védelmi Intézet részlete, (Forrás: [7])

Az elméleti oktatás a fő tantermi épületben zajlik, de a különböző bázisépületekben – melyek szétszórva helyezkednek el az intézet területén – is vannak oktatótermek. Fokozott figyelmet fektetnek a különleges körülmények közötti tűzoltói beavatkozásokra történő felkészítésre, így a veszélyes anyagok jelenlétében történő kárfelszámolásokra, a vízből mentésre és a hegyi mentésekre is, melyekhez szükséges gyakorlópályák kiépítésre kerültek. Külön uszodája is van az iskolának, ahol a búvárok télen-nyáron egyaránt gyakorolhatnak. Mélyvízi merülés gyakorlására is van lehetőség, rendszeresítve van dekompressziós kamrával ellátott búvárszer is. Külön épületben található a füstkamra jellegű szituációs gyakorlatok lefolytatására szolgáló helyszínek. A magyarországihoz hasonló, rácsos panelekből

összeállított pályával is rendelkeznek, amelyben az akadályok felcserélhetők, a rendszert minden tanévben átépítik. Az iskolának híradó ügylete is van, ahová gyakorlatok során befutnak a tűzjelzések, a tűzoltásvezető döntése alapján pedig leriasztják a vonuló egységeket, melyek a központi szertárból, vagy éppen egy másik gyakorlat helyszínéről vonulnak az égő házhoz. Az egész iskolában kamerarendszer is van, ezzel a vizsgabiztosok a tűzoltásvezető és a személyi állomány összes beavatkozását figyelemmel tudják kísérni [8].

Ausztria tűzoltóképzésének rendszerét vizsgálva megállapíthatjuk, hogy az önkéntes és természetesen a hivatásos tűzoltók, azon belül az irányító és beavatkozó állomány szervezett kereteken belüli alapképzésére és továbbképzésére nagy hangsúlyt fektetnek. A gyakorlati képzések végrehajtásához szükséges kiépített infrastrukturális háttér a tűzoltók rendelkezésére áll, így az elméleti és gyakorlati ismereteket szinten tudják tartani, valamint az új eljárásokat és az új technikai eszközök használatát módjukban áll gyakorolni. Minden tűzoltó egyesület rendelkezik kiképzési tervvel is, saját állomáshelyükön is folytatnak elméleti képzéseket és szerveznek gyakorlatokat is, több esetben a szomszédos települések tűzoltóságainak bevonásával, így az együttes feladatmegoldást is gyakorolni tudják. A tűzoltójárművek és szakfelszerelések a legmodernebb világszínvonalú technikát képviselik, ennek ellenére folyamatos eszközfejlesztés folyik, a tűzoltó szertárak modernizálásával együtt. Egy a lakóhelyemhez, Abda községhez hasonló adottságokkal rendelkező település Judendorf-Straßengel tűzoltó szertára látható a következő képen.

3.sz.kép: Judendorf-Straßengel tűzoltó szertára (Forrás: Kuti Rajmund képe)

2.2. Szlovénia (Szlovén Köztársaság)

Szlovénia Közép-Európai állam, az Alpok déli részén fekszik, Magyarországgal határos. Lakossága 2.062.864 fő [9]. A szlovén tűzoltóság 140 éves múltra tekint vissza, az önkéntességnek nagy hagyományai vannak az országban. Szlovéniában 1348 önkéntes tűzoltóság működik, melyeknek 152.765 tagja van. Ebből a létszámból több mint 30.000 nő és 25.000 ifjúsági tűzoltó. A kiképzett, bevethető tűzoltók száma mintegy 47.000 fő [10]. Az országot 17 tűzvédelmi körzetre osztották fel, a következő kép szerint.

4.sz. kép: Szlovénia tűzvédelmi körzetei (Forrás: [10])

A nagyobb városokban hivatásos tűzoltóság működik, melyek munkáját a környező települések önkéntes tűzoltóságai segítik. A főváros Ljubljana tűzoltósága tevékenységét 35 önkéntes tűzoltóság támogatja. A hivatásos tűzoltóknak hat hónapos tanfolyam elvégzése szükséges a szolgálat ellátásához, az önkéntes tűzoltók esetében 180 órás alapfokú tanfolyam elvégzése szükséges [10]. A tűzoltó tisztek kiképzése a Szlovén Köztársaság Védelmi Minisztériuma felügyelete alatt működő Izobraževalni center za zaščito in reševanje Ig-nevű komplex kiképzési központban történik, amely Ljubljana melletti Zabrva településen található. A bevetések irányítói itt végzik tanulmányaikat. Az intézet kialakítása során törekedtek arra, hogy az elméleti ismeretek gyakorlatba ültetése is a helyszínen megtörténjen, ezért több gyakorlópálya is kiépítettek, ahol a valósághoz hű szituációk is modellezhetők, elősegítve a gyakorlati alkalmazást. Az önkéntes tűzoltók alapfokú tanfolyamai a tűzvédelmi körzetek szerinti központokban kihelyezett formában kerülnek megtartásra [11]. A speciális tűzoltó szakmai képzéseket, szer és technikai eszköz kezelői tanfolyamokat az Enota Izobraževalnega Centra-nevű egység kiképző központokban végzik, melyek Sežana és Pekre településeken találhatóak. A tanfolyamok eszköztől függően 1 héttől 1 hónap hosszúságúak. Az intézetek technikai eszközökkel jól felszereltek, a hozzájuk tartozó területeken különféle

gyakorlópályák is kialakításra kerültek, ahol a legkülönbözőbb szituációs gyakorlatok végrehajtására kerülhet sor. A következő képen a sežanai egység kiképző központ látható.

5.sz. kép: Sežanai egység kiképző központ (Forrás: [12])

Szlovéniában a tűzvédelemre, azon belül a tűzoltók képzésére nagy figyelmet fordítanak. Az önkéntes tűzoltóságok működtetésére az állam és a települési igazgatási központok is folyamatosan biztosítanak forrásokat. A tűzoltójárművek és szakfelszerelések cseréje folyamatosan történik a tűzoltó szertárak modernizálásával együtt. Egy a lakóhelyemhez, Abda községhez hasonló adottságokkal rendelkező település tűzoltó szertára látható a következő képen.

6.sz. kép: Podpeč község tűzoltó szertára (Forrás: [12])

2.3. Szlovákia (Szlovák köztársaság)

Szlovákia északi szomszédunk, Közép-Kelet európai állam. Lakossága 5.426.252 fő [12]. Az ország mentő tűzvédelmét hivatásos és önkéntes tűzoltóságok biztosítják. A hivatásos tűzoltók létszáma 4100 fő, az önkéntes tűzoltóké 90.000 fő. A tűzoltóságok a Szlovák Belügyminisztérium felügyelete alatt működnek, közvetlen irányításukat a regionális központok végzik, azokon belül járásonként működnek hivatásos tűzoltó és mentő szervezetek (Hasičský a záchranný zbor), amelyek felügyelete alatt a területileg hozzájuk

tartozó települési önkéntes tűzoltóságok látnak el tűzoltási és műszaki mentési feladatokat [13].

A következő képen Szlovákia tűzvédelmi régióinak elhelyezkedése látható.

7. sz. kép: Szlovákia tűzvédelmi régiói (Forrás: [13])

A hivatásos tűzoltói szolgálat ellátásához 12 hetes alapfokú tűzoltói tanfolyamot kell elvégezni. Szlovákiában külön tűzvédelmi szakképző iskola is működik Zsolnán (Stredná škola požiarnej ochrany v Žiline), ahol a hivatásos tűzoltók elvégezhetik ezt a képzést. Ebben az intézetben tartják a speciális felszerelések és a különleges szerek kezelői tanfolyamait is. A gyakorlati készségek fejlesztése érdekében különféle gyakorlópályákat is kialakítottak, ahol a beavatkozási tevékenységet elősegítő szituációs gyakorlatok is lefolytathatók. A veszélyes anyagokkal kapcsolatos balesetek felszámolásának gyakorlására különösen figyelnek. Akik felsőfokú tűzvédelmi egyetemi végzettséget szereznek a zsolnai, vagy a zólyomi műszaki egyetemen, a hivatásos tűzoltói szolgálatba lépés előtt nekik is el kell végezni a 12 hetes alapfokú kurzust. Az önkéntes tűzoltóknak 40 órás alapfokú tanfolyamot kell elvégezni a szolgálat ellátásához, amelyet a tűzoltó szakképző iskolában (Odborná škola DPO SR) Martinban tartanak legtöbbször, de több jelentkező esetén kihelyezett formában is lebonyolíthatók a tanfolyamok a járási tűzoltóságok felügyelete alatt. A speciális eszközök és szerek kezelői tanfolyamait a zsolnai szakiskolában tudják az önkéntesek elvégezni [14]. A következő képen a zsolnai tűzoltó szakképző iskola látható.

8.sz. kép: Zsolnai tűzoltó szakképző iskola (Forrás: [14])

A Szlovák állam az elmúlt években nagyfokú technikai fejlesztéseket hajtott végre a tűzoltóságok tekintetében. Első lépcsőben a hivatásos tűzoltóságok eszközfelfejlesztése valósult meg. Az önkéntes tűzoltóságok szertárainak felújítása és eszközeinek fejlesztése lehetőség szerint napjainkban is folyamatosan zajlik. A következő képen a lakóhelyemhez, Abda községhez hasonló adottságokkal rendelkező Bős község felújított tűzoltó szertára látható.

9.sz. kép: Bős Község tűzoltó szertára (Forrás: Saját felvétel)

Megállapítható, hogy a veszélyes anyagokkal kapcsolatos balesetek felszámolására történő felkészítés mindegyik vizsgált országban prioritást élvez, a hatékony kárfelszámoláshoz szükséges eszközrendszer működtetésének elsajátítása a beavatkozó állomány részéről fontos feladat [15]. A képzés folyamatos fejlesztését, megújítását is megfigyeltem, ugyanis ez elengedhetetlen a jelenkor kihívásainak történő megfeleléshez, például a terrorcselekmények következményeinek felszámolásához [16].

3. ÖSSZEGZÉS

Az előbbieken bemutatott, hazánkkal szomszédos Európai Unió országok tűzoltóképzési rendszerét áttekintve elmondható, hogy a tűzvédelem fenntartása és az állampolgárok

védelme érdekében a tűzoltóságok működtetésére és az állomány kiképzésére, valamint továbbképzésére nagy hangsúlyt fektetnek, a kor színvonalának megfelelő tűzoltóképző intézeteket működtetnek. Megállapítható, hogy a kárfelszámolási tevékenységben számítanak az önkéntes tűzoltókra is, ezért részükre a munkavégzéshez szükséges személyi és tárgyi feltételek biztosítása érdekében mindent megtesznek.

Az önkéntes tűzoltó egyesületek szerepe 2012-től egyre jobban felértékelődik a hazai mentő tűzvédelemben is. A BM OKF évente biztosít pályázati lehetőségeket az önkéntesek eszközeinek fejlesztésére. A technikai fejlesztések mellett a képzés fejlesztését is célul tűzték, mely folyamatosan zajlik.

4. FELHASZNÁLT IRODALOM

- [1] Kuti Rajmund, Nagy Ágnes: Weather Extremities, Challenges and Risks in Hungary. Aarms, XIV. 4 (2015), 299-305.
- [2] Bérczi László: Az extrém körülmények közötti tűzoltói beavatkozások biztonságát növelő eszközrendszer fejlesztések az integrált katasztrófavédelmi rendszerben, PhD doktori értekezés, NKE, 2014
- [3] Kurier: Österreich wächst: 8,77 Millionen Einwohner zu Jahresbeginn, <https://kurier.at/chronik/oesterreich/oesterreich-waechst-8-77-millionen-einwohner-zu-jahresbeginn/245.457.766> (Letöltve: 2017.06.15.)
- [4] Kuti Rajmund: A tűzoltóképzés sajátosságai Ausztriában, Védelem katasztrófa- tűz- és polgári védelmi szemle, XV. évf. 6. szám 30-31. o. 2008. ISSN 1218-2958, URL cím: <http://vedelem.hu/letoltes/ujsag/v200806.pdf> (letöltve: 2017.06. 15.)
- [5] Österreichischer Bundesfeuerwehrverband: Statistik 2016, http://www.bundesfeuerwehrverband.at/fileadmin/user_upload/Downloads/Statistiken/STATISTIK_2016_Kurzversion_v2.pdf (Letöltve: 2017. 06. 25.)
- [6] Albert Kern et. al.: 140 Jahre Landesfeuerwehrverband Steiermark, Landesfeuerwehrverband Steiermark Graz, 2012
- [7] Österreichischer Bundefeuwehrverband: Handbuch für die Grundausbildung der Freiwilligen Feuerwehren, Wien 2011, URL: <http://85.125.85.170/handbuch/> (letöltve: 2017.06. 15.)

- [8] Feuerwehr- und Zivilschutzschule Steiermark,
<http://www.lfv.steiermark.at/Home/Feuerweherschule/Aufgaben-2.aspx> (letöltve: 2017.06.10.)
- [9] Republika Slovenija Statisticni Urad, <http://www.stat.si/StatWeb/News/Index/5148>
(Letöltve: 2017.06.10.)
- [10] Vanja Alič: Prostovoljni gasilci so slovensko nacionalno bogastvo,
<https://www.dnevnik.si/1042547898> (letöltve: 2017.06. 10.)
- [11] Gasilska Zveza Slovenije, <http://www.gasilec.net/notranjska-regija> (letöltve: 2017.06.10.)
- [12] Republik Slovenija Ministrstvo Za Obramo,
http://www.sos112.si/slo/iczr_page.php?src=iz19.htm (letöltve: 2017.06. 10.)
- [13] Štatistický Úrad Slovenskej Republiky:
https://slovak.statistics.sk/wps/portal/ext/home!/ut/p/z1/04_Sj9CPykssy0xPLMnMz0vMAfljo8ziA809LZycDB0NLPyCXA08QxwD3IO8TAwNTEz1wwkpiAJKG-AAjgZA_VFgJc7ujh4m5j4GBhY-7qYGno4eoUGWgcbGB07GUAV4zCjIjTDIdFRUBADse0bP/dz/d5/L2dBISEvZ0FBIS9nQSEh/ (letöltve: 2017.06. 10.)
- [14] Ministerstvo Vnútra Slovenskej Republiky: <https://www.minv.sk/?hasici-zachranari>
(letöltve: 2017.06. 10.)
- [15] Kuti Rajmund: Veszélyes anyag balesetek felderítését támogató eszközök a svájci tűzoltóságnál, Védelem katasztrófa- tűz– és polgári védelmi szemle, XIX évf. 3. szám 26-27. o. 2012. ISSN 1218-2958, <http://vedelem.hu/letoltes/ujzag/v201203.pdf> (letöltve: 2017. 04. 25.)
- [16] Kuti Rajmund: Terrorcselekmény következményeit felszámoló gyakorlat tapasztalatai, Védelem katasztrófa- tűz– és polgári védelmi szemle, XIV. évf. 4. szám 34-35. o. 2007. ISSN 1218-2958, URL cím: <http://vedelem.hu/letoltes/ujzag/v200704.pdf> (letöltve: 2017.03. 20.)
- Nagy Zsolt**, PhD hallgató Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Katonai Műszaki Doktori Iskola, H-1101 Budapest, Hungária krt. 9-11.; E-mail: nagyzsolt105@gmail.com

Zsolt Nagy PhD student, Military Technical Doctoral School, National University of Public Service, H-1101, Budapest, Hungaria krt. 9-11; Email: nagyzsolt105@gmail.com

ORCID: 0000-0002-7544-3514

A kézirat benyújtása: 2017.08.17.

A kézirat elfogadása: 2017.09.28.